

**Tractatvs De Præventionē Ivdiciali [!], Sev De
Contentione Ivrisdictionvm**

Tonduti, Pierre François de

Lvgdvni, M.DC.LXXIII.

Capvt X. Obligatio mulieris coniugatæ pro marito, vtrum sit in totum nulla,
aut valida propter vim iuramenti, an verò vsque ad concurrentiam
medietatis dotis. ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98370](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98370)

- 11 Nec obstat quod dictus Franciscus possessionem non fuerit adeptus capitulariter, cum facta requisitione, fuerit ipsi denegata, & ob hanc causam ea non indiget, licet agatur de Canonicatu, quia tunc aliter adepta, habetur ac si capitulariter capta fuisset, Addent. ad Buratt. decif. 318. num. 17. in prima limit. Addent. ad Gregor. X V. decif. 364. num. 6. vers. 12 verum præallegata conclusio. † siquidem possessio instrumentalis à Prouiso Apostolico capta, existente prouiso per Ordinarium in possessione cui ius restitit, est manutenibilis, Rot. in puncto apud Coccin. decif. 51. numer. 4. ubi pluries ita fuit decifum per Rotam.
- 13 Nec etiam opus fuit citare dictum D. Fabium, cum ille cuius possessio non est colorata, nullo modo citandus sit; cap. cum nostris, de concess. prebend.
- 14 Lothar. de re Benefic. dist. lib. 3. quest. 8. n. 25. † nam ut dicatur Beneficium plenum, non sufficit quæcumque possessio, sed debet concurrere titulus & ius possidendi, Rot. in antiqu. decif. 18. de prebend. Gonzal. super Regul. 8. Cancell. gloss. 15. §. 1. numero 13. Cassador. decif. 5. de privileg. Et supra visum fuit, discoloratam omnino esse possessionem D. Fabij, per illum text. express. in d. cap. susceptum, de re script. in 6. & ex aliis supra allegatis, cum non habeat possibilitatem tituli validi; Lothar. loco citato; num. 34.

Ista decisio adaptatur ad cap. 5. num. 14. huius tractatus parte prima. Et ad cap. 5. questionum beneficalium num. 1.

C A P V T,

S E V

R E S O L V T I O X.

In Causa creditorum Gouffet, coram
Rota Auenionensi, 18.

Iunij 1650.

A R G V M E N T V M.

Obligatio mulieris coniugata pro marito, utrum sit in totum nulla, aut valida propter vim iuramenti, an verò usque ad concurrentiam medietatis dotis. Et utrum excessus ille ultra medietatem dotis, debeat eadem ratione considerari, siue mulier vnica obligatione lædatur, siue pluribus: ad confirmationem eorum quæ tradita sunt ab Authore, lib. 2. quest. leg. c. 45. num. 21.

S V M M A R I V M.

- 1 Obligatio mulieris per quam remanet penitus indotata, de iure nulla est, neque firmatur iuramento.
- 2 Propter lationem enormissimam dolus reipsa arguitur.
- 3 Vxor se pro marito obligans, præsumitur id fecisse metu reuerentia, si enormissimè læsa fuerit, hoc est ultra medietatem.

- 4 Virum contractus in quo mulier lædatur ultra dotis medietatem rescindatur in totum, an verò pro rata lationis. Et virum hoc locum habeat siue vnica, siue pluribus obligationibus læsa fuerit.
- 5 Concluditur, obligationes coniungi, & uxorem restituere aduersus contractus pro marito celebratos, ad ratam damtaxat lationis.
- 6 De rigore iuris Canonici, contractus mulieris est validus, licet remaneat penitus indotata, propter efficaciam iuramenti.
- 7 Observantia dicitur interpretatiua iuris dubij, quando hinc inde adsum opiniones Doctorum contraria.
- 8 Quando ius est dubium, attendenda est observantia interpretatiua, quæ non exigit prescriptionem.
- 9 Doctore attestanti de consuetudine tribunalis in quò versatus, est creditor.
- 10 Thesauri Iuniori multum deferendum est, nominatim dum agitur de praxi declarationis nullitatis contractuum, quibus mulieres redduntur læsæ ultra dotis medietatem.
- 11 A consuetudine & praxi tribunalium non est recedendum, ne publica quies inturbetur.

N causa discussionis bonorum Bernardini Gouffet, Mercatoris præsentis Ciuitatis, quæ ventilabatur in hac Curia, fuit commissus iuris articulus Reuerendissimo Domino Auditori Generali Rotæ Præfidi ab Illustrissimo Domino Prolegato, vnà cum Rota discutiendus, An mulieris contractus rescinderetur in totum quando per vnica obligationem remanet penitus indotata; An verò pro parte solum, & pro rata lationis; quia questio erat maximi ponderis propter consequentiam.

Vnde dubio pluries in Rota propositò, ex amata prius serie facti, & cognito, dictum Bernardinum Gouffet & Margaritam Artamale coniuges, æquè principaliter in solidum obligatos in fauorem Ludouici Chapelle Mercatoris dictæ Ciuitatis, pro summa 118. duplarum ex causa mutui, instrumento rogato per Magistrum Reboul Notarium sub die 11. Iunij 1640.

Cognito etiam, dotem dictæ Artamale traditam marito, ascendere tantum ad summam 300. scutorum, & sic totam illam dotem fuisse exhaustam per dictam obligationem 118. duplarum, quarum valor de tempore actus ascendebat ad summam 401. scutorum & 12. solidorum.

Sub quo fundamento filij & hæredes dictæ Artamale, conqueruntur de iniusticia & nullitate contractus gesti per matrem, cum de tempore restitutionis, pater, & respectu maritus reperiatur decoctus, nec bona habeat sufficientia pro releuio dictæ obligationis etiam in parte, cum creditores anteriores exhauriant substantiam patris nam.

Restrita itaque fuit questio ad terminos istos, An data impotentia facultatum mariti de tempore restitutionis, talis obligatio mulieris subsistat pro parte vel corruat in totum.

In qua questione fuit ponderatum, quòd de iure obligatio est nulla & inualida, per quam mulier remanet sine dote, non obstante quocumque iuramento, quo casu tractatur de obligatione contra publicam vtilitatem, prout dicunt Abb. consil. 8. sub num. 6. part. 2. Ioan. Lop. Rubric. de donat. inter vir. & vxor. §. 27. sub num. 18. versic. Nam & Reipublica interest;

terest: quæ difficultius sustineri potest propter enormissimam læsionem, ut bene firmatur per Rotam coram Arigenio relata per Pic. ad statum. vrb. decif. 17. per tot. & per Farinac. in dec. p. 4. diuers. ordine. 851. decif. 247. n. 7. eadem p. 4. decif. 33. n. 5. apud Cenc. sequuntur Marefcot. var. resol. lib. 2. cap. 5. numer. 19. Gratian. cap. 723. num. 10. & Addent. ad Gregor. decif. 321. num. 12.

2 Ratio est, quia per enormissimam læsionem censetur dolum re ipsa interuenisse contractui, ideoque non valere, & pro nullo haberi, & paria sunt quod dolum interueniat re ipsa, vel ex proposito; l. si quis cum aliter, vbi notant omnes post Gloss. ff. de verb. obligat. l. eleganter 7. ff. de dol. Gratian. cap. 108. num. 12. Theaur. decif. 165. num. 6.

3 Accedit metus reuerentialis, qui arguitur ex tali læsione, & quando ex contractu celebrato vna cum persona cui debetur reuerentia (provt vxor erga maritum) prouenit enormissima læsio, tunc talis metus sufficit pro rescissione contractus nonobstante iuramento, Couarr. in cap. quamuis pactum 3. p. relect. §. 4. num. 7. Honded. consil. 29. num. 42. libro primo. Surd. consil. 133. n. 38. lib. 4. fuse Farinac. fragm. crimin. part. 2. de met. reuerent. num. 130. Gasp. Anton. Theaur. forens. quest. libro primo, quest. 51. n. 29. Rot. coram Burat. decif. 75. numero 14. quia reuerentia cum tam graui læsione inducit probationem iusti metus.

4 Idcirco pro parte filiorum dictæ Margaritæ enixè opponebatur, faciendam esse differentiam, quando mulier diuersis obligationibus, vel vnica tantum suam dotem alienat fideiubendo fauore mariti; primo casu, sustentunt obligationes vsque ad dotis medietatem; posterioribus annullatis, quæ lædunt restantem medietatem. Altero verò casu, debet in totum corrui obligatio, non verò pro rata læsionis, & hoc propter indiuiduitatem contractus, & metum de quo supra, qui istam diuisionem non admittit, sed contractum in totum rescindit; tot. iir. ff. de eo quod met. causi. & ita in puncto fuse tenet & firmat Fontanell. de pact. dot. claus. 7. gloss. 2. p. 6. à num. 21. vsque ad num. 35. reprobat Gasp. Anton. Theaur. contrarium sentiente; sequitur Hodiern. ad Surd. decif. 86. numer. 16. & pro tutissimo fundamento allegabatur vulgaris decif. Pedemont. 223. apud Theaur. quæ eiusmodi æquitatem fauore mulierum introduxit, ne remaneret indotata. Et tamen ibid. n. 13. versic. & ideò si mulier. prædicta differentia constituitur inter obligationem qua absorbetur tota dos, & illam quæ solum dimidia dote fuit contenta, vt prima corruat in totum, posterior verò subsistat; & suffragantur punctuales decisiones Rotæ supra citatæ.

5 Nihilominus supradictis non obstantibus, quæstio fuit decisa pro dicto Chapelle creditore, contra hæredes dictæ Artamale; habuit enim Rota pro constanti, quod in hoc tribunali, & in aliis huiusce Ciuitatis, ex obseruantia generali omnes obligationes mulierum indistinctè siue dotes per vniam obligationem consumantur, siue per plures, reduci ad medietatem in omnibus causis & sententiis discussione, in quibus mulieres collocantur pro medietate suarum dotium, quæ salua & illæsa ab hypothecis creditorum adiudicatur; altera verò medietas distribuitur inter creditores earundem iuxta gradum, non habito respectu ad singulas obligationes, etiam si aliqua ex illis excederet medietatem, sed ad hoc solum vt medietas remaneat libera mulieri: quam obseruantiam attestatur etiam Modern Auen. Dominus Sanleger. Variar. resol. lib. 2. cap. 45. n. 21.

Supposita autem obseruantia, non potuit casus iste decidi iuxta terminos decisionum & DD. de quibus supra, præsertim cum ista materia sit de iure communi disputata & controuersa inter Canonistas propter vim iuramenti; quod seruandum est, quoties non vertitur in dispendium salutis æternæ, licet mulier remaneat penitus indotata; vt per Roland. à Vall. conf. 70. n. 19. & seg. vol. 2. Trentacinq. var. resol. lib. 3. de iur. dot. resol. 5. n. 10. vers. præfata declarantur, Sol. ad Non. consil. Sabaud. gloss. 4. de alienat. bonorum min. & mulier. à num. 9. & segg. vbi de magis communi, Afflict. decif. 311. numero 4. & alios quos adducit dicta vulgaris Decisio Pedemont. 223. numero 12.

Data autem controuersia Doctorum, negari non potest quin obseruantia dicatur interpretatiua iuris dubii, non verò correctoria & inductiua noui iuris, & vti talis attendenda. Crauet. conf. 201. num. 12. Sol. ad antiq. Constit. Sabaud. de iur. Emphyteut. gloss. 7. n. 22. Menoch. de arbit. cas. 83. num. 10. lib. 1. Rot. decif. 419. num. 6. part. 1. decif. 351. num. 7. part. 6. recentior. & coram Burat. decif. 390. num. 3. Mascard. lun. de interpret. statum. conclus. 2. num. 159. vsque ad num. 165.

Et quando ius non est clarum, tunc magis attendenda est obseruantia interpretatiua, etiam si contrarius intellectus esset de iure verior, vt probat Addit. ad Gregor. decisione 184. sub numero 8.

Nec requiritur in casu isto præscriptio. Nota enim est differentia inter consuetudinem & obseruantiam, siue assuetudinem, de qua fuse idem Mascard. vbi supra. Et sola Doctoris melioris notæ attestatio de tali obseruantia eam probaret, saltem præsumptiue, talisque præsumptio transfert onus probandi in aduersarium: Mascard. de probat. concl. 529. num. 5. Benintend. decif. 5. Rot. Genueul. decif. 103. num. 9. vbi de magis communi: Quæ doctrinæ procedunt in Doctore attestante de consuetudine vniuersali, sed illi præcisè standum est, dum attestatur de consuetudine fori in quo habitat, & de Curia in quibus fuit abundè versatus, iuxta distinctionem Surd. in consil. 74. num. 14. quam sequuntur Addent. ad Gregor. decif. 274. sub num. 7. Rot. decif. 530. n. 3. p. 4. recent. tom. 3. & decif. 193. n. 14. p. 6. recent.

Quæ obseruantia reperitur conformis doctrinæ Gaspar. Anton. Theauri, quæst. forens. lib. 2. quæst. 66. vbi in specie nostræ quæstionis parificat casum diuersarum obligationum mulieris cum vnica, ad effectum de quo agitur, cui multum credendum est, eò quod Senatus Pedemontanus in quo ipse versabatur, primus declarauerit reductionem obligationum mulieris vxorata ad medietatem dotis, ex principio & regula æquitatis, contra rigorem iuris Canonici.

Tandem ponderarunt Domini malos eventus, quos pareret declaratio nullitatis dicti contractus; hinc enim nascerentur infinitæ lites etiam in præiudicium rerum iudicarum, & publica quies turbaretur, cum alij innumeri contractus huius exempli essent irritandi; quo casu licet aliàs de iure actus sustineri non posset, esset tamen sustinendus; argum. leg. in fso, vbi pulchrè Paul. de Cast. ff. de vssicaption. sequitur Viacent. Caroc. singular. 565. præclare Cancr. lib. 1. var. resol. cap. 4. de Testament. num. 123. in Non. Et ita dicit considerasse in suo casu Senatam Neapolitanum, Authore Carol. Tapia qui hoc etiam aduertit. decif. Sicil. 7. numero 12. optime Rot. coram Buratt. decif. 366. numero 5. vbi citantur

decis. 3. apud Mohedan. & dec. 45. numero 2. libro 2. p. 3. diuers. & in Roman. societatis officij 4. May 1588. coram Gypso. Quæ doctrinæ procedunt in fortioribus terminis, nimirum contra expressam iuris dispositionem.

Et ita utraque parte informante fuit decissum 18. Iunij 1650.

C A P V T,
S E V
R E S O L V T I O X I.

Coram Reuerend. P. D. BICHIO
Auenionen. Saluiani.

Lune 8. Iunij 1648.

In Rota Romana.

A R G V M E N T V M.

De Saluiano interdicto, & probationibus in eo requisitis, De exceptione præscriptionis, & quando illa currat in præiudicium mente captorum. Et vtrum noceat fideicommissariis, & à quo tempore contra illos currere incipiat. Et de præscriptionis interruptione per citationem, aut per interpellationes extraiudiciales.

S V M M A R I V M.

- 1 Quæ sint probanda ad hoc ut detur actori immisio ex interdicto Saluiano.
- 2 Obligatio Cameralis producit hypothecam in bonis debitoris, tam pro sorte principali, quam pro damnis & interesse.
- 3 Possessor mala fidei nunquam præscribit.
- 4 Contra mente captos non currit præscriptio.
- 5 Præscriptio non nocet substitutis per fideicommissum antequam casus substitutionis euenierit.
- 6 Præscriptio currit aduersus fideicommissarios, à die quo sciuerunt bona possideri per teritios.
- 7 Præscriptio vtrum per citationem interrumpatur, an etiam per interpellationes extraiudiciales.
- 8 Continuatio possessionis pendet ab animo, & ideo tertius de ea attestari non potest.
- 9 Solutio non probatur per librum Vice-theaurarij nisi in præiudicium soluentis, non autem in præiudicium tertij.
- 10 Recens possessio rei conuenti probatur ex litis sustentatione, iunctis adminiculis.

NISI scuta 400. auri solis, gratis sibi mutuata à Nicolao Tartulli, Franciscus de Choiseles restitueret, ut promisit, infra annum, vendidit ex nunc proxt ex tunc eidem creditori medietatem vnius Coloniz pro pretio, quo æstimabitur, ab æstimatoribus publicis, cum promissione euictionis, ac defensionis sub obligatione Camerali de anno 1574. Et quoniam nec restitutum mutuum, nec tradita Coloniz venditæ vacua possessio aliquando fuit, purificato Santegery de Præuent. Indic. Pars III.

per obitum filiorum Nicolai creditoris (sequutum de anno 1614.) eiusdem Nicolai fideicommissio ad fauorem Francisci Tartulli, idem vigore tam dicti fideicommissi, quam cessionis reportatæ ab Hectore confideicommissario, iudicium mouit anno 1618. contra Gabrielem Bellum, tertium possessorem Castrum de Roays, olim possessi à Francisco de Choiseles debitore, quod prosequutum vsque ad annum 1623. cum ob varia impedimenta siluisset diu, fuit reassumptum anno 1631. atque iterum de anno 1638. ac tandem definitum in partibus de anno 1646. per sententiam latam ad fauorem Hæctoris Belli hæredis præfati Gabrielis, absolutoriam ab impetitis, saluo iure Actoris rectius agendi.

Appellauit actor ab hac sententia ad hoc sacrum Tribunal, & commissa mihi causa Appellationis, petiit sibi concedi immisionem ex vili Saluiano interdicto in possessionem Castrum supra nominati, ab Hectore aduersario nunc possessi, tam pro sorte principali scutorum 400. auri, quam pro damnis, & interesse. Vnde proposui hodie Dubium, An sit danda immisio; quæ denegari non solet, probato credito cum hypotheca, ac possessione tum debitoris de tempore hypothecæ, tum rei conuenti tempore mortis litis: Menoch. de adipisc. remed. 3. num. 16. & sequent. Rot. decis. 491. numero sexto, penes S.M. Gregor. XV. decis. 407. num. primo parte 5. recens. & alias expissime.

Creditum autem cum hypotheca visum est probari satis ex publico instrumento vallato obligatione Camerali, quæ porrigitur etiam ad damna & interesse: Rot. decis. 197. numero quinto, decis. 389. numero 12. decis. 549. sub numero sexto, inter impressas apud Cenc. de Censib. & decis. 275. n. 3. apud Zach. de Obligat. Camer. & includit in ventre bonorum debitoris hypothecam, Zach. de obligat. Camer. q. 3. 1. numero octauo, Barz. decis. 108. numer. 29. Buratt. dec. 905. numero 2. inductam etiam explicitè ex verbis instrumenti, ibi, & pro obseruatione supradictorum obligauit se & omnia eius bona presentia & futura. Burlat. conf. 39. n. 37. Cephalos. conf. 41. n. 19. Riminalen. conf. 299. num. 10. & 12. lib. 2.

Neque sublata dici potest præscriptio: nam subducto tempore vitæ Francisci debitoris anno 1578. defuncti, quidum vixit, Castrum possedit, & cum sciret se esse debitorem, præscriptionem inchoare non poterat, obstante eius mala fide; cap. vigilantis. cap. si diligenti cap. final. de præscript. Buratt. decis. 436. num. 5. & Rot. inter recent. decis. 164. numer. 3. part. 2. subducto etiam tempore vitæ filiorum Nicolai Creditoris anno 1614. mortuorum, contra quos cum essent mente capti, currere præscriptio non potuit, quia pupillis æquiparantur. Gloss. in l. 2. verb. ad agnatum. Cod. de curator. furios. Bald. in l. final. numero secundo. C. in quib. caus. Montesperell. conf. 181. numero secundo, & sequent. Odd. de resitut. in integr. part. 2. quæst. 90. n. 10. Cyriac. controu. 329. num. 70. & sequent. Et dato quod cucurisset, ea non nocet Actoris, cui fideicommissum creditoris nondum apertum fuerat. Socin. lun. conf. 52. numero 3. libro 4. Gabr. de rescript. conclus. 13. n. 11. & 13. Fular. de substit. quæst. 528. n. 4. & sequent. Caualer. decis. 213. n. 7. Reuerendissimus Vrgellenis, decis. 426. num. 7. Rot. inter recent. decis. 558. num. 7. & sequent. part. 5. & in Romana de M. llinis 15. Iunij 1644. coram R. P. D. meo Certo, s. obiectum.

Non adest tempus idoneum præscriptioni, cuius initium desumi debet ex die qua fideicommissarius sciuit bona hypothecata, à tertiis possessoribus possideri, iuxta opinionem, quam aliis relatis ample